

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia
Etenduskunstide osakond
Teatrikunsti eriala

Sander Rebane
MINU ELU KUNSTIS
Lõputöö

Juhendaja: *professor* Kalju Komissarov

Kaitsmisele lubatud.....
(juhendaja allkiri)

Viljandi 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. ALGUS.....	5
1.2 Kalju Komissarov	6
1.3 Murre	7
1.4 Molekulaarteooria.....	8
1.5 Raamatud.....	8
1.6 Individuaalne füüsiline treening	9
2. KUIDAS EDASI?	10
2.1 TEINE teater, Must Kast ja “Hobuse unenägu”	11
3. MIS ON KUNST?	15
4. TEATRIEETIKA	17
5. MÕJUTANUD ROLLID JA LAVASTUSED	19
5.1 “Tubaka kahjulikkusest”	19
5.2 “Trollid”	19
5.3 “Meie aja kangelane” - lavastaja Galina Politšuk	21
5.4 “Peeter Paan” - lavastaja Oleg Titov	21
KOKKUVÕTE	23
KASUTATUD KIRJANDUS.....	24
SUMMARY.....	25

SISSEJUHATUS

Kui mõelda Peter Brooki definitsioonile teatrist, siis võib avastada, et teater on meie elu lahutamatu osa. Brook väidab, et ei ole vaja midagi muud kui tühja ruumi, kedagi, kes kõnnib läbi selle tühja ruumi ning kedagi, kes kõndijat vaatab, et oleks tegemist teatriga. Teater on kõikjal - meie kodudes, tööl, avalikus elus jne. See on kunst, ilma milleta kohe üldse ei saa. Teater muudab inimesi ning annab salamisi tunda, mis on elu.

MIKS ÜLDSE?

Nüüdseks neli aastat tagasi käisin ma keskkooli viimases klassis. Mul ei olnud õrna aimugi, mida ma pärast kooli tegema hakkam või kuhu edasi liigun. Tegelesin väikeettevõtlusega ning arvasin, et saan igal juhul pärast kooli eluga hakkama. Valides aga tulevast eriala, teadsin, et minu parimad väljavaated on seotud suhtlemisega ning seega olid minu ees järgmised võimalused: turundus, suhtekorraldus või õigusteadus. Saatsin avalduse vaid viimasesse ning sain ka sisse, kuid samas oli minus ikkagi mingi kripeldus..

VILJANDI JA KATSED

Seda, miks ma Viljandisse katsetele tulim, ma ei teagi. Ma ei ole suutnud seda algimpulssi enda jaoks veel lahti mõtestada, kuid aiman, et see on seotud algkooli ajal toimunud klaveriõpingutega ning laulmisega. Lisaks olin ma Viljandisse, kui linna, väikestviisi armunud ning tundus tore minna õppima kohta, mis on olnud minu lapsepõlve "suurlinn".

Järsku avastasingi end Viljandist teatrikunsti eriala katsetelt. Minu ees oli lai laud, mille taga istusid komisjoni liikmed - kõigil tõsised näod ees ja ümber müstiline aura. Nende taga istus aga terve tribüünitais noori, kelle silmad nägid sel hetkel vaid üht võimalikku tulevikku - teater. Ja kõigi nende ees olin..

“*Kes olen mina..*” - käis peast läbi. Kordasin oma valitud luuletuse peas üle, võtsin ennast kokku, läksin lavale ja tulistasin. Ega ma ei saanud ikka mitte midagi aru. Mõisted nagu “etüüd” ja “proosa” olid mulle tundmata ning tegutsesin vägagi intuiitiivselt, kuid millegipärast sain kooli sisse ja see tunne.. oli uskumatu!

1. ALGUS

Tulles just keskkoolist, mille vastu ei olnud mul kõige suurem huvi - tegelesin koolitööga vaid nii palju kui jäi aega huvitavate asjadega tegelemisest. Nüüd aga tundus kõik teatriõppe juures tohutult põnev. Mäletan seda selgelt, kuidas kirjutasin erialapäevikusse read: "Lähen iga päev kooli suure rõõmuga ja ootusega näha ja kogeda midagi uut. Lausa ootan iga uut päeva!" - meeletu entusiasm. Esimene poolaasta ongi mul peast pühitud, sest värsket informatsiooni, uusi inimesi, olukordi, kogemusi oli nii palju, et midagi hallollusesse talletada ei suutnud. Terve see aeg möödus kohanemise tähe all. Ei olnud ma ju keskkooli ajal teatris käinud, raamatuid lugenud ning üleüldine arusaam kultuurist oli puudulik. Tuli esmalt aru saada, kuhu ma jõudnud olen ning mis maailmaga on tegu.

"Ilmselge on see, et enne kooli tulekut ei teadnud ma sellest, mida õppima tulen ja mis tähendab olla näitleja, mitte midagi. Olin tõsimeeli arvamusel, et näitlejaks õppimine on kerge nagu kõik muu, mis ma seni oma elus olin teinud. Olen alati harjunud olnud, et mulle tuleb kõik lihtsalt kätte ning ma pean vaeva nägema ainult niipalju kui on läbisaamiseks vaja.. ja no ma sain läbi ka. Kuid tulin siia kooli ning õnneks sain nuiaga vastu pead. Mõistsin, et selleks, et konkurentsist püsida, tuleb tohutult keskenduda ning tööd teha, tuleb leida endas motivatsioon enesearendamiseks." (Rebane 2011)

Teater oli sel ajal maagiline ja saladuslik paik. Mäletan esimesi kokkupuuteid Ugalaga: tehes keldrisaalis proovi, tõusid lapsepõlve mälestustest esile esimesed kokkupuuted teatriga, kui käisin Mõisaküla klassikaaslastega Ugala keldris vaatamas lastelavastusi. Nüüd aga olin seal ise kohal ning õppisin seda sama eriala.

"Esimesed kaks kuud avasid mu silmad hoopis teistsugusele maailmale, kõik oli niivõrd uus ja huvitav, lausa ootasin kooli minemist, et jälle midagi uut kogeda. Võtan osa kõigest ja teen kõike kaasa." (Rebane 2011)

Ugala lõppematud keldrikoridorid, lavaalune hammasrataste rägastik ning väga spetsiifiline “nõuka hõng” olid noorele teatraalile vapustavaks motivaatoriks. Neis ruumides hõljus mingi pühadus, salapära, kuid samas oli seal alati kodune ja turvaline. Lisaks võttis Ugala kollektiiv meid väga soojalt vastu, tekitades usu kollektiivse kunsti võimalikkusesse.

1.1 Esimene lavakogemus - “INETU”

Minu esimene lavakogemus sai samuti alguse Ugalas. Juba esimese poolaasta keskel hakkasime koos vanema kursusega tegema proove kogupere-muusikali “INETU” jaoks. Kalju otsustas meid kohe alguses visata külma vette, et vaadata, kuidas sealt välja ujume. Lavastusega tegelesid veel kunstnik Krista Tool, muusikaline juht Peeter Konovalov ja liikumisjuht Oleg Titov. Antud lavastus nõudis laulmist, tantsimist, akrobaatikat jne.

Nii-nimetatud “INETU kool” töötas ideaalselt. Titovi karm käsi tantsude õpetamisel, Kalju konkreetsed, paikapanevad ja asjakohased märkused - see kõik oli uskumatult osav viis, kuidas noori tööle panna (teatrikooli mõttes). Ma leian, et sellised võimalused noortel teatriüliõpilastel, kohe lavale lennata, on vajalikud ning produktiivsed. Võib-olla töötas see nii hästi just minu puhul, sest nii Kalju kui ka Oleg (eriti tema) pühendasid mulle palju tähelepanu - olugugi, et ma olin nn. “hellebardimees”. See olukord läks lausa nii kaugele, et Titov soovis ja proovis mind igas proovis “tappa”. Iga kord kui midagi valesti oli, siis olin mina ees. Mäletan seda masendust, mis mind prooviperioodil valdas, sest ma ei mõistnud, miks nad just mind nokkisid. Nüüd ma võin aga öelda, et mõistan, miks nad seda tegid ning olen neile selle eest tohutult tänulik. See, kui keegi nokib on ainult märk sellest, et ta hoolib, et ta tahab sinust midagi välja saada ja on valmis selle nimel töötama.

1.2 Kalju Komissarov

No ma ei oska öelda muud kui see, et Kalju on ilmselt minu senise elu kõige muutvam kogemus. Tänu temale hakkasin ma kõndima enesearengu radadel, tekkis huvi elu ja teatritöö vastu. Leian, et pedagoogidel ei olegi vaja muud teha kui anda enda õpilastele esialgsed tööriistad ning nälg teadmiste järele. Selleks, et me inimestena edasi areneksime ning et meie ees avalduksid uued horisondid/perspektiivid, on vaja teadmiste defitsiidi tunnetamist ning seda lakkamatut teadmiste nälga suutis Kalju kindlasti tekitada. Olugugi, et

see viis, kuidas ta seda teeb, võib teinekord tunduda nuiaga pähe virutamisena, kuid pean ütlema, et minu puhul töötas see totaalselt.

1.3 Murre

Pärast esimesi erialaeksameid sain ma hinded, millest madalamat enam ei ole võimalik saada ning Kalju tituleeris mind “luhvistikustiks”. Ei osanud midagi mõelda ega öelda.. Läksime kursusega koos kõik välja tähistama ning tunnetasin enda ümber mingit sotsiaalset vaakumit. Aga ega ükski vaakum ei teki ilma inimese enda ebakindluseta.

Samal ööl kõndisin üksi koju - kuupaisteline lumi säras, alkoholi intoksikatsioon oli võimust võtnud ning ma vajusin suurde lumehunnikusse. Vaatasin taevas sirendvaid tähti, hingasin sügavalt sisse ning lubasin endale, et ma teen selle ära..

“Ma tahan teha ning ma tahan tõestada, et ma suudan teha. Arvestades minu minevikku, kus ma arvasin, et kõik on präänik, siis nüüd, olles tundnud nuiat valusat hoopit, tean, et minu õnn on vaid minu enda kätes!” (Rebane 2011)

Mäletan, kuidas me tegime katkendeid John Osbourne'i “Vaata raevus tagasi” ning jäime pidama minu ja Laura stseeni juures. Tegemist oli stseeniga, millest me kuidagi jagu ei saanud. Kalju otsustas asja “stoppidega” läbi teha. Mul oli sel ajal komme salvestada Kalju tagasisidet ning märkusi telefoniga ning see salvestus on mul siiani veel alles. Sellelt kuuldu lauseid nagu: *“Nüüd vaatame, kas see oli õige otsus sind ikka teatrikooli võtta!”* Järgmised kaks tundi möödusid vandesõnade, vastastikuse karjumise ning emotsionaalse murdmise tähe all, kuid need olid ühed olulisemad hetked minu teatrikoolis veedetud ajast. *“Sinu peal on paks kiht igasugust paska, mille peame nüüd maha rookima!”* - ütles Kalju.

“Võib isegi öelda, et see oli justkui mingisugune murdepunkt läbi mille sain teada, kuhu peab liikuma. Kõige olulisem, mille ma seal kaasa võtsin oli ilmselt loomulikkuse taotlemine.” (Rebane 2011)

Ma ei oskagi täpsemalt analüüsida seda, mis seal juhtus või mis momendile ma pihta sain. Tean seda, et tekkis esimest korda julgus olla laval mina ise - ilmselt ongi see kõige olulisem, milleni jõudsin. Leian siiani, et igale rollile lähenedes on oluline silmas pidada just iseennast. Selleks, et laval olla keegi teine, on vaja iseennast aktsepteerida ning panna end antud oludesse. Kõik, mida loominguliselt produtseerida saab, põhineb ainult isikul

endal. Loominguline mitmekesisus peitub juba erinevate kogemuste olemasolul ning ajus lendlevate molekulide rohkuses. Kirjutades molekulidest tuleb mulle meelde veel üks võrdpilt, mille Kalju mulle selgeks tegi.

1.4 Molekulaarteooria

Sellele ei ole tegelikult antud tema poolt küll konkreetset nimetust ning ma ei tea, kas ta seda ise enam üldse mäletabki, kuid mina nimetan seda “molekulaarteooriaks”: inimese peas tiirlevad molekulid, millest iga molekul iseloomustab ühte faktilist teadmist või ideed. Mida rohkem me teadmisi ja kogemusi kogume, seda rohkem molekule meie peas on ja seda suurem on tõenäosus, et mõned molekulid ühel päeval omavahel põrkuvad, tekitades mõtete omavahelise sünteesi, mis viib uue mõtte või ideeni.

Loovprotsess on oma olemuselt millegi süntees. Kunst on võtta kaks või rohkem mõtet või tähendust ning suunata nad üksteise suunas tohutul kiirusel vaatamaks, mis pärast kokkupõrget juhtub. See tähendab, et ei ole olemas kunsti tema puhtal kujul. Terve elu kunstis ja kunst elus on lõppematu ning katkematu sidus ring ja süntees.

See võrdpilt on minu jaoks olnud tohutult inspireeriv ning motiveeriv. Kui aju toimimist vaadelda selle nurga alt, siis ei ole muud võimalust kui see, et sa pead maailma parema mõistmise nimel muudkui kogema, tegema, töötama, lugema..

1.5 Raamatud

Pean häbitundega tunnistama, et minu esimene raamat sai läbi loetud alles ülikooli ajal - esimese aasta teises pooles. Kindlasti “lugesin” ma mõne raamatu läbi ka keskkoolis, kuid mingit kvalitatiivset kaalu sellele ilmselt anda ei saa. Olin arvamusel, et mul ei ole raamatuid vaja.

Kõige inspireerivamaks teoseks pean ma siiani Jack Londoni “Martin Edenit” - siinkohal tahan tänada Kristjan Sarve, kes ühes väljaandes (nime ei mäleta) ilmunud artiklis soovitas lugeda just seda - see olevat muutnud tema elu. Sarvel oli õigus - pärast seda tabas mind pisik. Ma olin raamatute järele lausa hull. Tundsind nagu švamm, mis aina imeb ja imeb.. See on nii uskumatult mõnus, kui sa tunned, et iga uue lehekülje, rea ja sõnaga, sa arened ja sinu ees avanevad uued perspektiivid. Ma lausa neelasin erinevaid teoseid ning kevade lõpuks oli mul läbi loetud oma 20 raamatut. Tundsind iseendas kvalitatiivset

muutust ning samal arvamusel oli ka minu perekond, sõbrad, tuttavad. Esimesel suvevaheajal veetsin ma terve kuu maal ning elasin väga askeetlikult. Minu päevakava koosnes vaid treeningust ning lugemisest. Mäletan selgelt esimest kohtumist Kaljuga teise aasta alguses. Kalju küsis kõigilt, et kuidas suvi möödus ja mida tehti. Enamik vastas, et ei jõudnud eriti midagi teha, kuid mina käisin väikese häbitundega letti nimistu 20-30 raamatuga. Häbitunne tulenes ilmselt sellest, et ma pidasin end kuivikuks.

“Kuid kõige rohkem tahaksin välja tuua raamatute lugemist. Olen viimase aastaga lugenud ligi 40 raamatut. Suurem osa neist kindlasti teisel poolel. Suurimat rolli mängivad nad minu mõttemaailma avaruse kujundamises. Loodan, et vaikselt hakkavad nad arendama ka minu kirjaoskust, kuid eks sellega läheb veel ilmselt aega. Aa.. Olen avastanud, et teatud tegelased suudavad mind väga motiveerida enese kallal tööd tegema. Olgu nendeks siis Vargamäe Andres, Lepiku Rein, Ants Lauter, Martin Eden või muu kirjanduslik või eluline kangelane.” (Rebane 2012)

1.6 Individuaalne füüsiline treening

Raamatute kõrval osutus teiseks arendavaks faktoriks kehaline treening. Otsus, miks ma alustasin regulaarse füüsilise treeninguga, on seotud sellise triviaalse ning imeliku põhjusega nagu: tahan laval välja näha mehelikum kui ma loomu poolest olen. Selle saavutamiseks tõstsin, vedasin ja vinnasin üles esimese aasta teisel poolel tonnide viisi rauda, käisin jooksmas jpm. Kuna minus oli tekkinud mingi eriskummuline vajadus enesepiitsutamise järele, siis veetsingi kõik oma vaba aja (mida praktiliselt ei olnudki) trennis. Elu koosnes sel hetkel vaid koolist ja tööst ning füüsiline väljajaelamine oli ideaalne viis, kuidas ennast taaskäivitada. Kui sa pead ikka poolteist tundi tegelema ainult oma keha piinamisega ning lihasrakkude hävitamisega, siis ajul ei ole lihtsalt muud võimalust, kui end välja lülitada. Pea tühjeneb, kaovad mõtted - omamoodi meditatsioon. Aru olen ma sellest saanud alles nüüd, hiljem.

Füüsiline treening mõjub puhastavalt. Samal seisukohal oli ka YODA, minu õppejõud Leedu vahetusõpilaste programmis, kes leidis, et tõeline looming vajab tühjust, teatud vaakumit, millest looming saab alles tärgata/ärgata. Meil on vaja end aeg-ajalt välja lülitada ning minu puhul töötab ideaalselt just enese piirsituatsioonidesse viimine - olgu selleks siis kangi tõstmine, raamatu lugemine, pidurdamatu tantsimine või pidutsemine.

2. KUIDAS EDASI?

“Olles alles esmakursuslane ei ole mul veel aimugi, milleks ma suuteline olen, võin ainult loota ja arvata, ühesõnaga - näitlejameisterlikkusest ma rääkida ei saa. Saan rääkida vaid sellest, kuidas ma end tunnen ning millise temperatuuriga põleb minus soov saada heaks ning tahetud näitlejaks. Kirg on üks võimsamaid emotsioone ning ka Hollandi filosoof Benedict de Spinoza on oma töödes öelnud, et kõik ülejäänud emotsioonid on vaid himu, rõõmu ja kurbuse kire kombinatsioonid. Seda kirge mul on. Tean, et tänu sellele suudan teha enda kallal tööd seni kuni olen saavutanud enda eesmärgid. Eesmärgid, mis tagavad mulle töö ning võimaluse ennast edasi arendada, olla mitmekülgne ning särav näitleja. Töö, mis annab mulle võimaluse suhtestuda eluga, armastusega, ühiskonnaga jne. Vaid mina ise suudan enda tuleviku teid määrata. Tean, et ees on veel palju tööd, et täita seatud eesmärgid ning kasvada välja enda puudustest, kuid olen selleks valmis, et tööpõli oleks horisondil avar! Teatrites on tugev konkurents ning näitlejaid on palju. Kõik on minu enda kätes! Pean hoidma seda kirge, seda põlemist, uskuma endasse ning tegema tööd, et tulevik oleks töörohke ning et raua korrosiooni ei tekiks enne teispoolust.” (Rebane 2012)

Pärast esimest aastat liikus kõik aina ülespoole. Ma olin suutnud kohaneda antud maailma reeglistikuga ning avastasin igal päeval järjest enam, kuidas seda maailma ise mõjustada. Ma olin vaimselt ja füüsiliselt oma tipul ning enesetunne oli suurepärane. Järgnevate eksamite tagasiside õppejõudude poolt oli ülistav - lausa nii ülistav, et endal hakkas imelik, sest ma ei mõistnud, mida nad täpselt silmas peavad. Ajasin aga oma asja edasi ning ilmselt tegin ka õigesti, kui üldse selles maailmas “õiget ja valet” on. Olen väga õnnelik, et ma ei muutunud nende kommentaaride tõttu mugavaks, pigem vastupidi. Mida paremaks vastuvõtt muutus, seda rohkem kahtlesin selles, et kas ma ajan ikka õiget asja. Meeles mõlkus: “Tark inimene kahtleb alati selles, kas ta ikka on tark”.

See positiivne vastukaja ning eelnev lause süvendasid arusaama, et ma ei taha enam üldse teatriga tegeleda. Ma ei mõistnud, miks mind teatris üldse vaja on või miks ma üldse

sellise fiktiivse reaalsusega tegelen. Kuhu edasi, kui kõik on justkui käes?! “Tekkisid igasugused kahtlused oma olemasolu olulisusest teatris. Kas mind on vaja? Suudan ma midagi pakkuda?” (Rebane 2012)

Siis aga kohtusin lavastajateseminari raames Von Krahli teatri kunstilise juhi, Peeter Jalakaga, kes jäi mulle silma oma eriskummalise maailmavaatega, mida võib iseloomustada järgneva lausega: “Kui kõik on hästi, siis pole kõik hästi”. Sel hetkel mõistsin, et see kahtlusemoment iseendas ei ole niivõrd negatiivne, kuivõrd positiivne. Olin varem oma elus toimuvate tegude puhul oluliseks pidanud tulemust, mis on ka meie ühiskonna üldine viis toimuvat näha. Kuid sel hetkel hakkasin mõistma, et loovprotsessi, või elu elamise seisukohalt üldiselt, ei ole oluline lõppeesmärk - nii lihtsalt ja banaalselt kui see ka ei kõla. Oluline on protsess ning selles olemine. Vaid nii saab olla totaalselt kohal. Elada iga sekundi vältel nagu see oleks viimane ja samas millegi potentsiaalne algus, võimalus. Neid “tõdesid” on täpsemalt selgitanud autorid nagu Eckhart Tolle, Osho jt. Tolle puhul tahan kindlasti välja tuua “Kohaloleku jõudu”. Huvitav on see, et kui ma ühel hetkel seda mõistma hakkasin, siis nägin seda kõikjal enda ümber. “Selle” selgitamiseks tahan siinkohal välja tuua Charles Baudelaire luule “Joobuge”:

“Peab olema alati joobnud. See on kõik: see on ainus küsimus. Et mitte tunda Aja kohutavat raskust, mis murrab teie õlgu ja rõhub teid maani, peab olema pidevalt joobnud. Kuid millest? Viinast, luulest või voorustest – teie oma äranägemise järgi. Kuid joobuge. Kui te kord ärkate palee astmestikul, kraavi haljas rohus, oma kambri mornis üksinduses, ja teie joobumus on juba kahanenud või lahtunud, siis küsige tuulelt, lainelt, tähelt, linnult, kellalt, kõigelt, mis põgeneb, kõigelt, mis oigab, kõigelt, mis veereb, kõigelt, mis laulab, kõigelt, mis kõneleb, - küsige neilt aega. Ja tuul, laine, täht, lind, kell vastavad teile: „On aeg joobuda! Et mitte olla Aja piiratud ori, joobuge! Joobuge lakkamata! Viinast, luulest või voorusest – teie oma äranägemise järgi.“ (Baudelaire 1999: 83)

2.1 TEINE teater, Must Kast ja “Hobuse unenägu”

Meie kursusel oli juba pikemat aega soov ja huvi teha oma teater, mis nüüdseks on loodud ja mille nimi on Must Kast. Alustatava teatri põhiteesiks oli see, et kõigil on õigus saada osa teatri loomisest, olla aktiivne kujundaja, looja, mõtestaja - oluline oli just kogukond ning inimesed, kes selle ellu toovad - antud juhul meie kursuse 17 inimest. Ma olen selle

arusaamaga nõus ning ideaalis peaksidki loomingulised institutsioonid nii toimima, et kõigil on osa. Kuid samas pean ma märkima ära ka selle, et ükski loominguline kollektiiv ei tohiks tööd alustada ilma, et iga indiviid selles oleks täielikult pühendunud ning, et toimib vastastikuline usaldus. Juhul kui see nii ei ole, siis hakkab antud olukorras igal juhul toimima hierarhiline süsteem ning tekivad juhid ning nn. “kari”. Mina leian, et teatrit saavad teha ainult inimesed, kes tulevad kokku juba sarnaste eesmärkidega, sarnase maailmavaatega, sarnase põlemisega ja kes ei ole lihtsalt “karjatatavad”. Loomulikult saab ka nii, et võtta hunnik inimesi, need siis ühte koosolekuruumi sulgeda ja vaadata mis juhtub, kuid üldiselt jõuab see ebavajalike vastuoludeni, rikutud suheteni, purunenud egodeni. Teatri tegemise juures on oluline sünergia ja kui see puudub, siis ei ole mõtet ka suruda - seda juhul, kui on teisi valikuid.

Antud situatsioonis ei olnudki meil teist valikut kui seda teha - kui terve kursus on otsustanud ikka midagi ette võtta, siis tundub ju imelik ja mõttetu end sellest välja lülitada. Siinkohal ei taha ma väita, et mina oleksin algusest peale selle vastu olnud või et ma praegugi olen - hoopis vastupidi - andsin endast kõik selle toimimisse. Ühel hetkel muutusid aga need lõppematud visioonikoosolekud, nime valimised ning hilinejatele loengute pidamised naeruväärseks. Ma tundsin, et raisatakse aega ja energiat inimeste kasvatamisele, nende motiveerimisele, mitte teatri loomisele. Mõistsin, et hoopis olulisem “visiooni loomisest” on teha tööd. Lavastada, mängida, ennast näidata - alles nii manifesteerub teatri tõeline olemus ehk “VISIOON”. Minu silmis oli oluline tegutseda, mitte lakkamatult mõtestada ning panna sõnadesse seda, mida ei ole võimalik meie piiratud keelesümboolikaga seletada - selle asemel tuleb avada enda mõttemaailm läbi lava. Aleksander Tairov on öelnud: *“Teatrikunst põhineb tegevusel.”* (Tairov 1999: 254) Selles kontrollimise ja exceli tabelite virr-varris soovisin tunda vabadust - otsused, mida teha, mida lavastada, kuidas mängida, ei pea olema lõpuni kalkuleeritud, paika pandud - me olime ju koolis ning see oli parim aeg eksimiseks, katsetamiseks, proovimiseks! Tahtsin emantsipeeruda..

TEINE teater sai oma alguse lavastusest “Hobuse unenägu”, mille sünnilugu on järgnev: ühel päeval kohtusid kaks noormeest. Neil ei olnud midagi teha. Noormehed tundsid omavahel energia sünergia. Siis aga kohtusid nad ühel hilisel õhtutunnil, mis oli muide kellegi sünnipäev, kolmanda noormehega, kes oli valgusemeister. Olles meelemärkuseta olekus, jõudsid mehed arusaamisele, et kahest saab kolm ning kolmest saab teatrilavastus.

Kuid ühel teisel päeval, mis oli väga erinev ja samas kahtlaselt sarnane kõikide muude päevadega, ilmus kolme mehe ellu veel neljas mees, kes oli helide mees. Mehed otsustasid teha midagi, mida nad ise nimetasid halva sõnaga - milleks oli "pask". Nüüd otsustasid mehed, et nad teevad selle kõik valmis kümne päevaga (inspireeritud Vanast Testamendist). Mehed ei tea, mida nad tegema hakkavad, kuid nad annavad "pasale" vaba voli kasvamiseks ning arenemiseks. Nad proovivad ja katsetavad ja vastavad küsimustele, mis neid just praegusel hetkel puudutavad. Meeste eesmärgiks on õppida iseennast ja enda mõtteid tundma. Kas need mõtted midagi ka teistele tähendavad.. seda näeb juba laval.

Mulle tundus, et on vaja end raputada! Vajadus teha asju nii nagu ei ole õige. Teha meelega halvasti ja valesti, nägemaks, mis siis juhtub. Kas vale tee võib olla hoopis õige tee? Kolmanda aasta alguses ei olnud tervel kursusel eriti midagi teha, sest lavastusi ei olnud ning Kalju oli meiega erialatunnid lõpetanud. Mina tegin küll sel ajal proove Ugala "Utopia rannikuga", kuid sellegipoolest oli see aeg justkui "kunstiliselt tühi". Palju oli vingumist ning kõõriti vaatamist kooli suunas: "miks meiega ei tegeleta?". Mina aga leidsin ning leian siiani, et küsimus ei ole absoluutselt koolisüsteemis, vaid on vaja võtta asi enda kätte. Kalju ütles juba esimeses tunnis: "*Keegi ei oota teid. Te peate end ise vajalikuks tegema!*". Sellistes olukordades tuleb lihtsalt otsustada, astuda esimene samm, panna paika esietenduse kuupäev ja teha, kütta, anda endast kõik.

"Hobuse unenäo" prooviprotsess kestis kümme päeva. Müttasime päevad läbi proovisaalis ning üritasime sõnastatada seda, mida tahame öelda. Ideed, mida lavastusse panna, tulid intuiitiivselt ning täiesti "lampi" ning me mõistsime, et me ei soovigi määrata keskset teemat - oluliseks sai just energia. Sisu suhtes oli meie seisukoht, et tuleb välja see, mis tuleb ja räägime sellest, mis on hetkel meie jaoks aktuaalne - see on kõige ausam. Umbes nii: mina olen ühiskonna liige ning olles laval see, kes ma hetkel olen, peegeldan seda, mis ühiskonnas toimub.

See lavastus pidi olema kohaks, kus saame kõik enda sügavaimad soovid, tungid, probleemid ja vajadused vabalt välja tuua. Loomulikult toimus minu sees võitlus - ratsionaalne osa minust soovis ikka luua raami, konkreetseid süsteeme, kindlaid misanstseene jne, kuid teine pool tahtis vaid minna lasta. Olen selle üle väga õnnelik, et suutsin maha suruda eneses peituvat kontrollfriigi. Ratsionaalsus ning süsteemid on olulised aga veel olulisem on aeg-ajalt neist vabaneda. Yingita ei ole Yangi, mustata ei ole valget, eluta ei ole surma ja süsteeme ei ole vabaduseta!

TEISE teatri aluseks on kaks noort inimest, mina ja minu kursusekaaslane Lauri Mäesepp. Kõik, mis on TEISE teatriga seotud, on peidus meie peas. Me teame väga täpselt, mis on meie seisukohad teatri tegemise juures, kuid me ei pea vajalikuks neid kirja panna ega selgitada - see on ajas muutuv ning väljendub laval.

Põhjus, miks me kokku tulime, peitub omavahelise sünergia olemasolul ning sellel, et me mõistsime maailma sarnaselt, soovisime koos kütta, viia end piirsituatsioonidesse ning seeläbi ennast arendada. See ei tähenda, et me alati kõiges ühel arvamusel oleme - oh ei! - see ühisosa on pigem energeetiline. See on armastus teatri kui kunsti vastu ning lakkamatu soov ennast läbi selle meediumi väljendada.

TEINE teater ei ole, ega saa kunagi olema kivisse raiutud. Ta areneb sünkroonselt inimestega, kes sellest osa saavad ning seda teevad. TEINE teater on pigem mõtteviis, viis kuidas elada ja olla. Siinkohal tahan välja tuua TEISE teatri esimese lavastuse, "Hobuse Unenäo", peamise postulaadi: "*Kord kaob, autoriteet haihtub, anarhia pääseb võidule ja inimene annab voli kõikidele korrastamata impulssidele, mis on varjus tema hinges.*" (Artaud 1935)

Kõik siin maailmas on pidevas liikumises ning ajas muutuv. Sama lugu on ka meiega, TEISE teatriga. Artaud'i tsitaat oli kõige magusam just sellel hetkel, minevikus, kuid aeg möödub ning ees ootavad uued rajad, teed, postulaadid, visioonid..

3. MIS ON KUNST?

Järgnevalt pean oluliseks tuua välja enda seisukoha sellest, mis on minu jaoks kunst. Leian, et sellise küsimuse esitamine iseendale on iga loova indiviidi jaoks esmatähtis ning vajalik, mõistmaks, millega ta tegeleb ning miks.

Selleks, et diskuteerida niivõrd mitmetahulisel teemal nagu „kunst“ tuleks esmalt siinkirjutajal ära määrata, mida see termin endas kätkeb. Oscar Wilde on oma ajatu romaani „Dorian Gray portree“ eessõnas kirjutanud järgnevat: „*Kunstnik on ilusate asjade looja*“. (Wilde 1972: 5) Lugeses Wilde tsitaati võib kunsti defineerida kui midagi materiaalselt ning esteetiliselt nauditavat. Tegelikult kannab terve „Dorian Gray portree“ seda sama teesi - kunst on midagi sellist, mis on lihtsalt ilus. Sarnaselt mõtles ka tuntud saksa filosoof Immanuel Kant. Kindlasti ei nõustu siinkirjutaja täielikult selliste ideedega. Kunst on tihtipeale esteetiliselt nauditav ja ta võibki seda olla. Kui kunst on „ilus“ ning esteetiliselt nauditav ei vähenda see kindlasti kunsti väärtust vaid pigem annab sellele lisaväärtust.

Siiski on siinkirjutaja arvamusel, et kunst ei ole nii pealiskaudne ning vaid välisele naudingule orienteeritud. On ju tegelikult selge, et „kunst“ ise ei tee ju tegelikult midagi, olgu ta siis „ilus“ või mitte. Kunstist teeb kunsti kommunikatsioon looja ja vaataja vahel. „Kunstiline objekt“ (maal, skulptuur, muusikateos, rolli etendav näitleja jne) ise on vaid lihtsalt vahendaja, mis neid kahte ühendab. Eriti selgesti on see märgatav teatri puhul, kus „kunstiline objekt“ ehk lavastus ei ole lahus loojast ja kus vaatamine toimub samaaegselt loomisega. „Kunst“ sünnib hetkel mil nende kahe pooluse vahel sünnib mingisugune sünergia. Toimub infovahetus ning see viib nii vaatajat kui ka loojat uute ideede, mõtete ning küsimusteni. Teatris kutsutakse sellist olukorda tihtipeale ka „elu tekkeks“. Selleks, et selline sünergia saaks üldse tekkida peavad looja ja vaatleja olema täielikult kontsentreeritud antud aega ja ruumi - nad peavad olema samal lainepikkusel.

Samas peab siiski „kunstilisel objektil“ olema ka mingisugune eesmärk, mille poole püüelda. Eesmärk, mis tooks kaasa mingisuguse muutuse vaatlejas, sest ilma muutuseta ei toimu arengut. Kuid ilma arenguta on lihtsalt olemine, mis ei ole tingimata halb, kuid see lihtsalt ei vii meid edasi. See muutus ei pea tingimata olema midagi ühiskondlikku ja poliitilist vaid piisab ka sellest, et „kunstiline objekt“ annab vaatlejale võimaluse ennast samastada ning ära tunda. Kunsti kaudu õpib vaatleja tundma elu ja iseennast, pakub võimalusi arendamiseks oma tõekspidamisi ja suhtumist maailma. See aga omakorda võimaldab vaatlejal ennast identifitseerida. Kindlasti ei saa ka väita, et vaid „kunstilise objekti“ olemus määrab ära selle, milline muutus vaatlejas toimub. Looja eesmärk võib ju olla üks, kuid see ei tähenda ilmtingimata, et vaatleja sellega nõustub. Selleks, et vaatleja nõustuks, peavad looja ja vaatleja olema täielikult „ühel lainepikkusel“. Loomulikult on see „ühel lainepikkusel“ idealiseeritud mõte, mis on esmatähtis siiski kunstnikule oma eesmärgi saavutamiseks.

Inimesed on erinevad, neil on erinevad kogemused ning arusaamad maailmast ning selle toimimisest. Positiivse sünergia (ehk vaatleja ja looja sarnane arusaam „kunstilisest objektist“) vaatenurgast on see loomulikult halb. Kuid see ei tähenda, et sünergiat ei võiks üldse tekkida. Sel juhul tekibki aga nn. negatiivne sünergia, kus looja ja vaatleja arusaamad „kunstilisest objektist“ ei kattu ning looja eesmärk on vaatleja poolt muudetud, teisiti tõlgitud. Olgugi et tõlgitud, on see siiski äärmiselt oluline, kuna toob endaga kaasa modifikatsiooni vaatleja mõtetes. Ideaalis võiks vaatleja, kellel tekib „kunstilise objekti“ ning looja eesmärgi suhtes negatiivne sünergia, oma ideed loojale ka teatavaks teha, et saaks tekkida mingisugune uus infovahetus, mis omakorda tekitaks arengut.

Prantsuse filosoof Victor Cousin on öelnud, et kunsti on vaja vaid kunsti pärast. Kunsti ei ole vaja vaid selleks, et oleks midagi vaadata ning nautida. Siinkirjutaja on kindlal veendumusel, et kunsti on vaja selleks, et tekitada inimestes uusi mõtteid ning arendada ühiskondliku diskussiooni. Selleks et meis endis toimuks muutus on vaja meile seda näidata ning just kunst on see, mis suudab seda kõige vahetumalt, puhtamalt ning sügavamalt edasi anda, sest nagu öeldakse „*Pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna*“. Siinkirjutaja võtab Victor Cousini mõtte: „*kunst kunsti pärast*“ ning läbi negatiivse sünergia muudab selle: „kunst muutuse ja arengu pärast“.

4. TEATRIEETIKA

Antud peatüki eesmärgiks on tutvustada lähemalt minu arusaamu sellest, milline on “eetiline teater” ehk kõlblusõpetus teatris.

ANDESTAMINE

Teatris ei tohi andestada. Mina olen arvamusel, et kui keegi teeb vea, siis tuleb talle kaikaga pähe lüüa (kujundlik). Ma hindan tolerantsust ühiskonnas laiemalt, kuid ma ei suuda seda seedida teatris ja seda just prooviruumis. Ma saan ka aru, et inimesed on erinevad ning nad töötavad erinevalt, kuid ma olen seisukohal, et astudes prooviruumi ning töötades lavastajaga, tuleb suuta ennast kohandada antud keskkonnale ning eesmärgile. Kui töö tempo on näitleja jaoks proovisaalis liiga kiire, siis tuleb see „tegemata töö“ ära teha kodus. Või kui näitleja ei saa lavastajaga läbi või neil puuduvad sarnased „veregrupid“, siis tuleb enda suhtlusstrateegiad läbi mõelda ning leida kompromiss. On ebainimlik, et lavastaja peab iga näitleja omapäraga arvestama.

KESKENDUMINE

Proovisaalis peavad mõtted olema ainult antud hetkes. See nõuab aga seda, et iga näitleja oleks sütitatud ning huvitatud antud temaatikast, mida lavastus puudutab. Osaliselt on see lavastaja töö, kuid suures osas peab näitleja ennast ise sütitama ning „leidma suhkrutüki“. Väljendub see selles, et näitleja mõtleb kaasa, pakub, küsib, uurib ja tahab teada. Ta peab olema kirglik ning valmis selleks, et tema idee unustatakse. Ta peab kahtlema ja kahtlustama, kuid mitte selleks, et enda arukust demonstreerida. Ta ei tohi proovi kaasata enda isiklikku taaka ning kindlasti ei tohi ta oma emotsionaalse langusega mõjutada teiste näitlejate motivatsiooni proovis. On ebaeetiline lasta ennast lavastajal ja partneritel „kaasa lohistada“. Stanislavski: „*Selles töös vastutab üks kõigi ja kõik ühe eest. On vajalik ühine vastutus, ja see, kes reedab ühist üritust, muutub äraandjaks.*“ (Stanislavski 2005: 16)

EBAUSALDUSVÄÄRNE PARTNER

Igal lavastusel, katkendil ning dialoogil on oma partituur, mis koosneb märksõnadest ja impulssidest ning mis kinnistatakse proovides. Tihti on näitlejaid, kes selle vastu eksivad ja seda mitte seepärast, et nad ei keskendu või unustavad, vaid seepärast, et publik reageerib teisiti. Eriti tihti olen seda märganud kontroll- või esietendustel. Muudetakse enda mängu ning seega „sõidetakse partnerist üle“. See on täiesti arusaadav, et publiku saabumisel tuleb juurde mingi uus energia, kuid see ei tähenda, et kogu tähelepanu liigub publiku reageeringutele ning publikuga sobitumisele. Selles kõiges ei tohi unustada partnerit, kes proovib kokkulepitud partituurist kinni hoida. Täiesti arusaadav on oma mängu uute elementide sobitamine, kuid seda tuleb arutada nii partneri kui ka lavastajaga.

TÖÖ ISEENDAGA

Olen seisukohal, et iga näitleja ja lavastaja teatris peab olema huvitatud iseenda arengust ning arendamisest. Hetkel, mil näitleja ütleb, et tema on „valmis“ või „kõik on hästi“, peatub areng ning algab taandareng. Alati on võimalik midagi muuta ning alati on võimalik midagi parandada. Kindlasti on meie elus hetki, mil me ei suudagi enam paremini, kuid siis tuleb endale ikkagi meelde tuletada, et ühel hetkel jällegi suudame. Seda ei tohi unustada! Tuleb otsida ning tuleb visata end „pimedusse“ sest ainult niimodi arenetakse. Tuleb endas kahelda ning alatasa küsida „Miks ma mida teen?!“. Selline suhtumine on küll masohhistlik, kuid minuarust on see vajalik. Kui kõik on hästi, siis tuleb midagi muuta! Olen seda meelt, et konfliktid on need, mis tekitavad elu. Konfliktid iseendas ning alatine iseenda otsimine, avardamine, uurimine on need märksõnad, mis peaksid innustama igat näitlejat ning inimest. Tuleb lugeda! Peab olema kursis ühiskonnas toimuvaga, sest kitsasse „kunstiringi“ jäädes on mandumine kerge tulema. Peab olema ettevõtlik ning tuleb endaga ise hakkama saada. Kui ei ole tööd, siis tuleb see ise tekitada. Tuleb osata „sitta süüa“.

5. MÕJUTANUD ROLLID JA LAVASTUSED

5.1 “Tubaka kahjulikkusest”

Teise aasta esimesel poolel oli meil lavakõnes ülesandeks esitada Tšehhovi novell. Kui ma sellest ülesandest kuulsin, siis sattusin kohe õhinasse, sest eelneval suvel sattus mulle Tšehhovi teoseid lugedes kätte monoloog “Tubaka kahjulikkusest”. Lippasin kohe pärast tundi Garmen Tabori juurde ja küsisin, et kas see võib olla üks variant, mida esitada - ta oli nõus. Möödus nädal enne kui meil jälle Garmeniga tund oli. Samal ajal olin aga suure entusiasmiga õppinud pähe terve monoloogi, loonud selle ümber karakteri, leidnud rekvisiidid jne. Tund algas ning ma avaldasin soovi enda loodut näidata. Garmenile meeldis ning ruumi valdas üleüldine jahmumine - teistel ei olnud veel tekstki peas ning loeti veel raamatust. Paari päeva pärast näitasin seda ka Kaljule ning soovisin teda üllatada - nimelt lasin Ugalas tekitada endale vanamehe grimmi, rentisin fraki, uuri ja muud kostüümiosised. Mäletan, kuidas ma kõndisin selles tobedas 19. sajandi frakis keset Viljandi linna, ise veel nii entusiastlik. Kalju vaatas ja nautis!

Räägin seda kõike seepärast, et mulle tundub, et nii peabki teatrit tegema. Kui on olemas entusiasm ja soov ja vajadus midagi öelda, siis on kõik olemas. Rohkem nooruslikku põlevat kirge! Erialaselt oli see kogemus äärmiselt arendav ning ma õppisin iseennast paremini tundma. Lisaks võin öelda, et sellest kogemusest lähtuvalt tundub mulle, et ma oskan iseennast kõige paremini lavastada. Nii “Tubaka kahjulikkusega” kui ka “Hobuse unenäoga” seotud entusiasm oli ka see, miks Kalju Komissarov kustus mind juba kolmanda aasta alguses tööle Endla teatrisse.

5.2 “Trollid”

Teise aasta keskel käisin ma vahetusõpilasena Norras ning veetsin seal peaaegu kaks nädalat. Norra on teada-tuntud oma kauni maastiku ning seal elavate trollide poolest. Kui

ma olin alles väike poiss, siis mu ema joonistas meie ahju soojamüürile eriti armsaid pisikesi tegelasi, kes oma krussis juuste ja paigatud pükstega olid unemati ja trolli ristsugutised. Tulles Norrast tagasi, veetsin unetuid öid, sest need pisikesed tegelased muudkui askeldasid mu peas. Lõpuks hakkasin peas toimuvat paberile projitseerima. Ma olin juba mõnda aega mõlgutanud mõtteid, et soovin midagi lavastada ja koolis oli tulemas periood, kus lavastajate ülesandeks oli teha lastelavastus. Võtsin vastu otsuse enda kirjutatud Kaljule näidata ning küsida, et mida ta arvab. Kalju, olles konkreetne ja kiire nagu ta on, ütles et sobib! Võtsin kohe härjal sarvist, leidsin endale kunstnikud, helikujundaja, dramaturgi, näitlejad, kultuurikorraldajad ning asusin asja kallale. Alguses läks kõik nagu lepase reega - sain just need näitlejad, keda tahtsin ja kogu meeskond tundus olevat motiveeritud ja huvitatud. Käisime näitlejatega lasteaedades väikest “turu-uuringut” tegemas, et näha, kuidas neile need tegeleused meeldivad ning kuidas lapsed mõtlevad. Lavastusperioodi puhul pidasin oluliseks, et näitlejad saaksid võimalikult varakult kätte kõik vajalikud rekvisiidid, kostüümid, et lavakujundus ja isegi algne valgustus oleks olemas. Peamiselt soovisin seda teha seepärast, et neid kohe maailma sisse viia. Selle lavastuse puhul oli äärmiselt oluline atmosfäär ning ma tundsin, et selle atmosfääri tekitamine, juba lugemisproovidest alates, on oluline.

Mul on väga visuaalne mõtlemine ning kõik lavastusega seonduv on mul kujutluses olemas. Ühel hetkel sain aga aru, et seda “ideaalmaastikku”, mis minu pisikeses peakeses loodud oli, oli raske edastada nii, et ka teised sellest aru saaksid. Polnud hullu - tegin kompromisse ning asi läks edasi. Kõige keerulisem terve prooviprotsessi jooksul oli see, et ma olin nii lavastaja, dramaturg kui ka näitleja - see oli esimeseks lavastuseks liiga suur amps. Oli väga keeruline end distantseerida, et vaadata asja puhta lehena, kõrvalt. Tekkis väga suuri kahtlusmomente, kuid olin näitlejatega aus ning nad olid toetavad. Üldkokkuvõttes tahan antud kogemusest lähtuvalt öelda, et iga näitleja peab proovima lavastamist. Seda eriti ajal, mil käiakse teatrikoolis, kus eksimine on lubatud ning isegi soositud. Sellisel juhul saavad näitlejad paremini aru, mida lavastaja prooviprotsessi jooksul tegelikult läbi elab ning seeläbi olla talle toeks, sest lõppkokkuvõttes on lavastaja vaid lihast ja luust inimene.

5.3 “Meie aja kangelane” - lavastaja Galina Politšuk

Minu esimene ametlik lavastus kutselise teatri näitlejana. Ootasin terve suve, et lõpuks seda tegema hakata. Olin valmis andma endast kõik, et sellest saaks midagi ilusat. Esimese lugemise lõpus teatas Sepo Seeman küll enda lahkumisest lavastusmeeskonnast, kuid mind see ei morjendanudki. Esimene proovinädal oli katsumus peamiselt vanematele näitlejatele, sest lavastaja soovis, et kõik teeksid paaris- ja üksiketüüde. See oli tore, produktiivne ja lavastaja li rahul. Siis hakkasime aga edasi liikuma stseenide lavastamise juurde ning minule arusaamatutel põhjustel otsustas lavastaja varasema meeldiva suhtluse asemel kasutada strateegiat, mida võib nimetada “ülesõitmisena”. Ega seegi mind tegelikult eriti ei häirinud, sest Kalju oli mind piisavalt treeninud ning ma isegi pooldasin konkreetset. Kuid ühel hetkel muutus see kõik juba naeruväärseks ning ma võiksin nimetada seda lausa “lavastaja komplekside avaldumiseks”. Temas pidi mingi hirm peituma - ma ei oska seda teisiti seletada. Tegemist oli täiesti ebavajaliku ning põhjendamatu kommunikatsiooniaktiga, mille all kannatasid nii vanad kui noored näitlejad. Lõpuks oli selline tunne, et ei tea enam, kuhu istuda või astuda. Ma saan väga harva vihaseks ning prooviprotsessi jooksul ei ole ma kunagi seda tundnud, kuid ühel hetkel see tekkis. Mis oli aga kõige hullem - viha mitte lavastaja vastu, vaid iseenda vastu. Mis ma valesti teen?!

Lõpuks neelasin kõik ikkagi alla ja tegin oma töö ära, kuid olles aus, siis ma tean, et ma ei suuda seda lavastust tõeliselt nautida ja seda peegeldab ka terve trupp. See negatiivne kogemus oli kohati nii sügav, et raske on seda unustada. Alati võib ju öelda ka seda, et igas kogemuses on peidus midagi positiivset, kuid ükskõik, kuidas ma sellele tagasi vaatan, ei suuda ma seda leida.

5.4 “Peeter Paan” - lavastaja Oleg Titov

Minu viimane diplomilavastus ning võib öelda, et kõige meeldivam prooviprotsess minu isiklikus teatriloo. Tegemist on lavastajaga, kes suudab nii palju anda, et tuleb vaid kohal olla ja vastu võtta. Ta töötab väga kiirelt, täpselt ja intensiivselt ning õnneks on mind ja minu peamist partnerit (Fatme Helge Leevaldit), kui näitlejaid, õnnistatud sarnase tempotaluvusega. Sellise loomeprotsessi juures, kus mõtted sulavad ühte, kus sa mõistad lavastajat juba poolelt sõnalt, ei olegi võimalik seletada seda, kuidas sündis roll - see on kollektiivse kunsti ideaalvorm. Kindlasti oli selle prooviperioodi juures ka raskeid hetki,

sest lastega proovi tegemine ei ole just kergete killast. Oli hetki, mil me tegime ühte stseeni nädal aega ilma, et see edasi liiguks, kuid sellegipoolest tundsin vastutust anda endast iga kord 100%. Siinkohal tahan veelkord tõsta esile Olegi, kes tuli jätkuvalt proovisaali uue lähenemisviisiga, uue sütikuga, värskel suhkrutükiga, mis näitlejaid käima tõmbaks.

Kindlasti toimus suur areng, minu isiklikust perspektiivist vaadatuna, laulmise osas. Tegemist on muusikaliga ning minul on antud lavastuses kokku viis laulu. Minu laulmisoskust aitas arendada Toomas Voll, kes on järjekordne suurepärane näide inimesest, kes suhtub oma töösse pidurdamatu kirega ning seega inspireerib ka teisi.

Selle lavastuse peamine sõnum minu jaoks oli kindlasti see, et puhtaim kunst sünnib siiski läbi positiivsuse, armastuse, mitte vihkamise ja negatiivsuse. Vaja on vabadust ja vaja on lennata! Tuleb võtta riske, olla julge, avatud ning aus selles, mida teed!

“Kunsti ei tohi ahistada mitmesuguste eesmärkidega, talle seadusi ette kirjutada, teda teelt kallutada, sest tema teel on nagoonii palju karisid, palju ahvatlusi ja kõrvalekaldumisi, mis on inimese ajaloolisest elust lahutamatud. Mida vabamalt ta areneda saab, seda normaalsemaks ta kujuneb, seda kiiremini leiab ta oma tõelise ja kasuliku tee. Ja kuna tema huvid ja eesmärgid on saamad, mis inimesel, keda ta teenib ja kellega ta on lahutamatult seotud, siis mida vabam saab olema tema areng, seda rohkem kasu ta inimkonnale toob.” - Fjodor Dostojevski. (Dostojevski 1981)

KOKKUVÕTE

Pärast nelja aasta teatrikoolis olen saanud inimeseks ning jõudnud emotsionaalselt sellisesse tunnetuslikku seisundisse, kus ma tunnen end piisavalt enesekindlalt, et astuda vastu väljakutsetele, mida esitab professionaalse näitleja kutsumus. Olen omandanud piisavalt praktilisi oskuseid ja vaimseid teadmisi, et analüüsida ka edaspidi oma tööd näitlejana, kunstnikuna ning osana ühiskonnast. See periood teatrikoolis on olnud ideaalne, et leida üles iseennast, omandada ja lihvida pakutavaid teadmisi, et moodustada psühhofüüsiline tervik – näitleja.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Artaud. A.** (1975) Esseid ja kirju (teatrilased tööd). Tallinn: Perioodika
- Baudelaire. C.** (1999) Väikesed poemid proosas. Tallinn: Avita kirjastus lk 83
- Dostojevski. F.** (1981) Inimene on saladus. Tallinn: Kirjastus "Perioodika"
- Rebane. S.** (2011) Erialapäevik I. Viljandi
- Rebane. S.** (2012) Erialapäevik II. Viljandi
- Stanislavski. K.** (2005) Eetika. Tallinn: Eesti teatriliit lk 16
- Tairov. A.** (1999) Teine teater. Tallinn: Kirjanduskeskus lk 254
- Wilde. O.** (1972) Dorian Grey portree. Tallinn: Kirjastus "Eesti raamat" lk 5

SUMMARY

In my final paper "My life in art" I have come to conclusion - that after four years of theatre school I am more self-aware than before and in some ways I can say that more of „a human“. I have become more self confident and I feel that I can face the challenges that professional actor career demands. I have acquired practical and mental knowledge, that enables me to so analyse my future works as an actor as well. I can analyse my work as an actor, as an artist and as a part of society. This period in my life has been ideal to find myself, to gather the knowledge I have learned and that has been given to me and to constitute a pshychophysical whole of myself as an actor.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Sander Rebane**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teosele “Minu elu kunstis”

mille juhendaja on **Kalju Komissarov**

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **25.05.2015**